

KKR

NORDJYLLAND

REGION NORDJYLLAND

Rammeaftale

Specialundervisning

2012

INDLEDNING	3
1. ET SAMMENDRAG AF RAMMEAFTALEN	4
2. BAGGRUND FOR RAMMEAFTALEN.....	6
2.1 LOVGRUNDLAG	6
2.2 ÅRSJUL FOR INDGÅELSE AF DET KOMMENDE ÅRS RAMMEAFTALE	7
2.3 JUSTERING AF RAMMEAFTALEN	9
2.3.1 Permanent ændring af tilbud; jævnfør årshjulet	10
2.3.2 Akut, permanent ændring af tilbud (udenfor aftalte årshjul).....	11
2.3.3 Åben og tidlig dialog ved eventuelle ændringer i rammeaftalen	11
2.4 SÆRLIGT VEDRØRENDE VISO	12
3. TILBUDSVIFTEN I NORDJYLLAND	13
3.1 TILBUDDENES MÅLGRUPPER OG ORGANISERING	13
4. FÆLLES MÅL OG VISIONER FOR RAMMEAFTALE 2012.....	16
4.1 FÆLLES MÅL OG VISIONER FOR BORGERNE	16
4.2 FÆLLES MÅL OG VISIONER FOR BRUGER- OG PÅRØRENDEINDDRAGELSE SAMT SAMARBEJDET MED BRUGER ORGANISATIONERNE	16
4.3 FÆLLES MÅL OG VISIONER FOR DEN FAGLIGE INDSATS OG UDVIKLING.....	17
4.4 FÆLLES MÅL OG VISIONER FOR SAMARBEJDET MELLEM KOMMUNERNE OG REGION NORDJYLLAND.....	17
5. RAMMEAFTALEN – PRINCIPPER OG FORPLIGTELSE	19
5.1 PRINCIPPER FOR DEN REGIONALE FORSYNINGSPLIGT	19
5.2 PRINCIPPER FOR ORGANISERING OG HÅNDTERING AF AKUTTE SAGER	20
5.2.1 Definition af akutbehov.....	20
5.2.2 Definition af akutte sager.....	21
5.2.3 Akutberedskab.....	21
5.2.4 Akutfunktioner fordelt på målgrupper	22
5.3 PRINCIPPER FOR HÅNDTERING AF VENTELISTER OG LEDIGE PLADSER	22
5.4 TIDSRISTER OG PROCEDURER FOR VISITATION OG INDSKRIVNING PÅ CENTER FOR DØVBLINDHED OG HØRETAB	23
6. GENERELLE AFTALER OM ØKONOMI	25
6.1 SÆRLIGE AFTALER VEDRØRENDE KOMMUNIKATIONSOMRÅDET	25
6.2 VISITATIONS- OG BEVILLINGSPROCEDURER FOR YDELSER PÅ KOMMUNIKATIONSINSTITUTTERNE	27
7. UDVIKLINGSBEHOV OG –TENDENSER.....	29
7.1 FOKUSOMRÅDER 2011	30
7.2 FOKUSOMRÅDER 2012	30
8. KOORDINERING AF DE LANDS- OG LANDSDELSDÆKKENDE TILBUD.....	31
8.1 SPECIALUNDERVISNINGSOMRÅDET.....	31
9. BILAG 1 OVERSIGT OVER YDELSER PÅ CENTER FOR DØVBLINDHED OG HØRETAB.....	32
10. BILAG 2 OVERSIGT OVER YDELSER PÅ KOMMUNIKATIONSINSTITUTTERNE.....	33
11. BILAG 3 AFTALEMODEL FOR KOMMUNIKATIONSINSTITUTTERNE.....	40

Indledning

Rammeaftalen på specialundervisningsområdet er et centralt planlægnings- og udviklingsværktøj og aftalen indgås årligt mellem kommunerne i regionen og Region Nordjylland. Aftalen skal sikre, at der er sammenhæng mellem efterspørgsel og udbud af tilbud på specialundervisningsområdet til borgerne.

Rammeaftalen for specialundervisningsområdet har virkning fra den 1. januar 2012 og omfatter de af Region Nordjylland drevne lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud til børn og unge under 18 år jævnfør lov om folkeskolen § 20 stk. 3 og for voksne jævnfør lov om specialundervisning for voksne § 1 stk. 2 samt undervisningstilbud for voksne med tale- høre- og synsvanskeligheder jævnfør lov om specialundervisning for voksne § 1 stk. 3. Nogle af ydelserne på undervisningsområdet leveres også efter lov om social service (SEL) og fremgår således af rammeaftalen for socialområdet.

Formålet med rammeaftalen er at sikre, at der sker den nødvendige koordinering af tilbud indenfor rammeaftalens område, så borgerne i regionen dels modtager de tilbud de har behov for, dels modtager tilbud af høj faglig kvalitet.

Som dialog- og planlægningsværktøj er rammeaftalen desuden et centralt værktøj til at sikre, at der sker en effektiv udnyttelse af de økonomiske ressourcer, idet aftalen også har til formål at sikre, at der sker den bedst mulige udnyttelse af tilbuddene på rammeaftalens område.

Som led i udarbejdelsen af rammeaftalen skal Region Nordjylland sikre en koordinering med de øvrige regioner og kommuner omkring behov på de lands- og landsdelsdækkende tilbud.

Rammeaftalen er udarbejdet af Region Nordjylland med afsæt i de 11 kommuners tilbagemeldinger om det forventede behov for tilbud på specialundervisningsområdet, samt på baggrund af de ændringer, som Region Nordjylland som driftsherre har indmeldt til rammeaftalen for 2012.

I rammeaftalen omtales Nordjyllands geografiske område som regionen, mens Region Nordjylland refererer til organisationen "Region Nordjylland".

1. Et sammendrag af rammeaftalen

Kapitlet omfatter en kort sammenfatning af rammeaftalens indhold, samt de principper som kommunerne og Region Nordjylland er enige om, skal være gældende for rammeaftalen 2012.

I forbindelse med kommunalreformen blev rammeaftalen på specialundervisningsområdet indført som et centralt planlægnings- og udviklingsværktøj. Rammeaftalen indgås årligt mellem kommunerne i regionen og Region Nordjylland, og har som hovedmål at sikre, at der er en sammenhæng mellem efterspørgsel og udbud af tilbud til borgerne. Et andet hovedformål er at bidrage til et smidigt og tillidsfuldt samarbejde kommunerne imellem og mellem kommuner og Region Nordjylland.

Rammeaftalens tilbud

Rammeaftalen for specialundervisningsområdet har virkning fra den 1. januar 2012 og omfatter Region Nordjyllands tilbud på specialundervisningsområdet, herunder:

- Center på Døvblindhed og Høretab
- Institut for Syn og Hørelse
- Taleinstituttet

Dermed omfatter rammeaftalen de af Region Nordjylland drevne lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud til børn og unge under 18 år jævnfør lov om folkeskolen § 20 stk. 3 og for voksne jævnfør lov om specialundervisning for voksne § 1 stk. 2 samt undervisningstilbud for voksne med tale- høre- og synsvanskeligheder jævnfør lov om specialundervisning for voksne § 1 stk. 3. Nogle af ydelserne på undervisningsområdet leveres også efter lov om social service (SEL) og fremgår således af rammeaftalen for socialområdet.

Mål og visioner

Kommunerne og Region Nordjylland har i fællesskab formuleret mål og visioner for, hvordan specialundervisningsområdet skal udformes i regionen. Der er formuleret mål og visioner for borgerne, der skal sikre, at borgerne får tilbud af høj faglig kvalitet uanset, om tilbuddet leveres af en kommune eller Region Nordjylland. Der skal tages afsæt i den enkelte borgers ønsker, behov og muligheder. Der er ligeledes udarbejdet mål og visioner for bruger- og pårørendeinddragelse samt for den faglige indsats og udvikling. Endelig er der formuleret visioner for det fremtidige samarbejde mellem kommuner og Region Nordjylland.

Udviklingsbehov og forpligtelser

Som led i de kommunale redegørelser har kommunerne tilkendegivet forventninger om en uændret efterspørgsel på Center for Døvblindhed og Høretab og Institut for Syn og Hørelse i 2012. For Taleinstituttet har kommunerne tilkendegivet forventninger om et reduceret forbrug af enkelttydelser inden for en række målgrupper i 2012.

Region Nordjyllands forsyningspligt fastlægges årligt i den indgåede rammeaftale. Region Nordjylland er forpligtiget til at tilpasse kapaciteten og sammensætningen af regionens undervisningstilbud på baggrund af kommunernes efterspørgsel.

Såfremt en kommune efterspørger et tilbud til en borger med meget specielle behov, har Region Nordjylland mulighed for i samarbejde med den kommune, der efterspørger tilbuddet, at aftale etablering af et konkret specialtilbud. Det kan være i form af et enkeltmandsprojekt/særforanstaltning, eller ved aftale om særydelser/tillægsydelser i relation til et eksisterende tilbud under rammeaftalen. Begge dele kan etableres indenfor rammeaftalen og kræver således ikke en justering af rammeaftalen.

For at opnå den nødvendige smidighed og fleksibilitet i mulighederne for at reagere på ændrede behov hos brugerne af de regionale specialundervisningstilbud, er det aftalt, at Region Nordjylland i rammeaftalens periode kan foretage midlertidige ændringer af tilbud i form af kapacitetstilpasninger. Dette kan ske uden at medføre en justering af rammeaftalen og kan skyldes en øget efterspørgsel efter pladser eller en nedgang i efterspørgsel efter pladser.

Kommunerne og Region Nordjylland er blevet enige om nogle principper for, hvorledes akutsager skal håndteres. Retningslinjerne skal alene anvendes i de situationer, hvor behovet for en plads på en af Regionens undervisningstilbud er tidsmæssigt akut og hvor det ikke er muligt for en kommune at tilvejebringe et tilbud.

Med udgangspunkt i de målgrupper, der er omfattet af rammeaftalen, etableres der et akutberedskab for samtlige målgrupper. Akutberedskabet skal fungere fleksibelt og ubureaukratisk. Beredskabet er opbygget omkring tilbud med en vis kapacitet, som giver grundlag for, at tilbuddet kan rumme en akutfunktion indenfor den almindelige drift. Der kan dog forekomme en ændret takst, hvis der i den konkrete situation skal udvikles et specialtilbud i forbindelse med akuttillbuddet. Region Nordjylland kan oprette nye midlertidige pladser i forbindelse med løsningen af en konkret akutsag, dette selvom pladsen ikke på forhånd er beskrevet i rammeaftalen. Den visiterende kommune er ansvarlig for at sikre sig, at finansieringen af akuttillbuddet er på plads.

Generelle aftaler om økonomi

Omkostninger på Region Nordjyllands tilbud, der er omfattet af den regionale forsyningsforpligtelse på specialundervisningsområdet, finansieres fuldt ud af kommunerne, bortset fra visse særlige administrative opgaver og specialrådgivningsydelser, som Region Nordjylland og VISO (den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation) har indgået kontrakt om.

Rammeaftalen indeholder specificerede takster for kommunernes køb af pladser og individuelle ydelser i tilknytning hertil samt takster for specialrådgivningsydelser. Der er indgået en styringsaftale herfor.

Tiltag på specialundervisningsområdet

På kommunikationsområdet er der i 2011 foretaget en sammenlægning af Høreinstituttet og Institut for Syn og Teknologi. Efter sammenlægningen hedder instituttet "Institut for Syn og Hørelse" med undertitlen "Rådgivning for personer med nedsat syn, hørelse eller anden kommunikationsfunktion". Sammenlægningen medfører ikke æn-

dringer i udbuddet af ydelser, hvormed instituttet i 2012 varetager de samme ydelser, som hidtil med fokus på syns- og høreområdet.

I 2010 er der foretaget en evaluering af aftalemodellen for Taleinstituttet og Institut for Syn og Hørelse. På den baggrund er der udarbejdet en ny aftalemodel, der imødekommer kommunernes behov for fleksibilitet og frihedsgrader. Det er en forudsætning for aftalemodellen, at der fra kommunerne som helhed, er et stabilt efterspørgselsgrundlag efter institutternes ydelser.

Den administrative Styregruppe på specialundervisningsområdet har godkendt aftalemodellen, der herefter er blevet indarbejdet i nærværende rammeaftale og fremgår af bilag 3. Derudover har Den administrative Styregruppe på socialområdet godkendt aftalemodellen, idet institutterne ligeledes leverer ydelser efter lovgivningen på socialområdet.

2. Baggrund for rammeaftalen

I dette kapitel redegøres der for rammeaftalens lovgrundlag; herunder hvilke parter, der er forpligtet af rammeaftalen og hvilke områder, der er reguleret af rammeaftalen. Der redegøres ligeledes for hvilket materiale, der danner baggrund for udarbejdelse af rammeaftalen og hvorledes kommunal overtagelse af tilbud samt justering af rammeaftalen skal håndteres. Kapitlet afsluttes med en oversigt over tidsplan for indgåelse af rammeaftalen.

2.1 Lovgrundlag

Kommunalreformen betyder, at myndigheds-, forsynings- og finansieringsansvaret på specialundervisningsområdet er samlet i kommunen. Med dette ansvar har de enkelte kommuner ansvaret for at træffe afgørelse om borgerens visitation til et tilbud samt ansvar for at sikre relevante specialundervisningstilbud til borgerne samt ansvar for at finansiere disse tilbud.

Denne rammeaftale indgås i henhold til følgende lovgrundlag:

- Lov om folkeskolen § 47 stk. 3 jævnfør lovbekendtgørelse nr. 998 af 16. august 2010 (herefter kaldet folkeskoleloven).
- Lov om specialundervisning for voksne § 6h stk. 3 jævnfør lovbekendtgørelse nr. 658 af 3. juli 2000 ændret ved lov nr. 592 af 21. juni 2005
- Lovbekendtgørelse nr. 354 af 24. april 2006 om kommunalbestyrelsens årlige redegørelse til Regionsrådet og rammeaftalen mellem Regionsrådet og kommunalbestyrelserne i regionen på specialundervisningsområdet (herefter kaldet bekendtgørelse nr. 354).

Rammeaftalens parter

Aftalen indgås mellem kommunalbestyrelserne i regionen samt Regionsrådet i Region Nordjylland. Aftalen skal være godkendt af parterne senest den 15. oktober 2011.

Rammeaftalen regulerer

Regionsrådets forpligtelse i forhold til kommunalbestyrelserne i regionen er at stille det aftalte antal pladser til rådighed ved de regionale undervisningstilbud i det kommende kalenderår.

Rammeaftalens baggrundsmateriale

Rammeaftalen udarbejdes på baggrund af de kommunale redegørelses angivelse af pladsbehov, udviklingstendenser og behov for kvalitetsudvikling på nærmere angivne målgrupper i henhold til folkeskoleloven og bekendtgørelse nr. 354.

Endelig kan Region Nordjylland ved en særskilt driftsherreindmelding give udtryk for ændringer i forhold til udbud samt kvalitet og indhold i tilbuddene.

Kommunal overtagelse af tilbud

Kontaktudvalget skal mindst én gang i hver valgperiode drøfte, om der i regionen er regionale undervisningstilbud med specialundervisning og specialpædagogisk bistand for personer med tale-, høre- eller synsvanskeligheder, som bør drives af beliggenhedskommunen.

Undervisningsministeren fastsætter nærmere regler for kommunernes eventuelle overtagelse af disse undervisningstilbud, herunder hvorvidt undervisningstilbuddet skal fremgå af den årlige rammeaftale.

2.2 Årshjul for indgåelse af det kommende års rammeaftale

På baggrund af lovændringer (jævnfør lov nr. 201 af 13. marts 2011) overgik ansvaret for koordineringen af rammeaftalen for socialområdet til kommunerne den 13. marts 2011, hvorefter regionen alene har ansvaret for koordineringen af rammeaftalen på specialundervisningsområdet. På den baggrund er der blevet etableret en administrativ styregruppe for henholdsvis social- og specialundervisningsområdet. Den administrative Styregruppe for specialundervisningsområdet har i 2011 besluttet at nedlægge koordineringsgruppen for specialundervisningsområdet, således at opgaverne overdrages til styregruppen. Styregruppen for specialundervisningsområdet har ansvaret for koordineringen af ydelser på både social- og specialundervisningsområdet i forhold til Institut for Syn og Hørelse og Taleinstituttet.

Årshjulet

Det er, som tidligere beskrevet, grundlæggende for udarbejdelsen af kommende års rammeaftaler, at der fremover skelnes endnu tydeligere mellem indmeldinger fra myndigheder som efterspørgere på tilbud (her alene de 11 kommuner i regionen) og fra driftsherren (her alene Region Nordjylland) som udbydere af tilbud.

Formålet hermed er, at de to sæt af oplysninger via aftalerne i årshjulet kan sammenholdes og konklusionerne/konsekvenserne kan indarbejdes i det kommende års rammeaftaler med henblik på at skabe yderligere balance mellem udbud og efterspørgsel.

Samtidig kan det ikke udelukkes, at driftsherren, som beskrevet i ovenstående, midt i en aftaleperiode kan få et akut opstået behov for i helt specielle tilfælde at foretage permanente ændringer i rammeaftalen.

I erkendelse heraf kræver bekendtgørelsen¹, at rammeaftalen fastlægger procedurer for håndtering af disse justeringsbehov, jævnfør BEK § 15.

I regionen har kommunerne og Region Nordjylland indgået aftale om følgende årshjul for 2011 og 2012:

15. oktober - december	Opfølgning og evaluering af foregående års rammeaftale og samarbejdet mellem kommuner og Region Nordjylland.
Januar – april	Mødeaktivitet i Den administrative Styregruppe. Kommunerne udarbejder redegørelser til Region Nordjylland samtidig med opstart af politisk behandling i kommunen.
Maj – juni	1. maj indsendes de kommunale redegørelser til Region Nordjylland. Driftsherrens forslag til ændringer kobles sammen med resultaterne af de kommunale redegørelser. Resultatet drøftes i Den administrative Styregruppe, der videresender drøftelserne til behandling i Kontaktudvalget med henblik på eventuel indarbejdelse i udkast til rammeaftalerne.
Juli	Drøftelser mellem kommuner og Region Nordjylland af indhold til det kommende års rammeaftale.

¹ Bekendtgørelse nr. 36 af 23/01/2006

August – september

Region Nordjylland indsender takster for det kommende års aftale primo august. Taksterne drøftes i Den administrative Styregruppe og Kontaktudvalget.

Driftsherren tilkendegiver eventuelle forslag til ændringer i førstkommande overslagsår², således at kommunerne og Region Nordjylland i deres budgetlægning har mulighed for at indarbejde eventuelle afledte konsekvenser i de respektive budgetter.

Kontaktudvalget behandler takster og udkast til rammeaftale til anbefaling om politisk godkendelse i kommuner og Region Nordjylland.

15. oktober

Rammeaftalen skal være politiske godkendt af de 11 kommunalbestyrelser og Regionsrådet.

Den endelige rammeaftale offentliggøres på kommunernes og Region Nordjyllands hjemmeside inden 1. november, jævnfør § 13 i BEK nr. 354 af 24. april 2006.

2.3 Justering af rammeaftalen

Rammeaftalerne er i al væsentlighed et styringsinstrument og aftalesystem for kommunerne som myndighed/efterspørgere af tilbud og for Regionen som driftsherre.

Rammeaftalerne indgås for 1 år ad gangen. For at sikre, at der skabes balance imellem udbud og efterspørgsel er der på baggrund af lovgivningen udarbejdet et årshjul for udarbejdelse af rammeaftalen imellem de 11 kommuner i regionen og Region Nordjylland.

Kommunerne som myndighed indmelder således forventede ændringer i behov i forhold til kommunens egne borgere (det vil sige anvendelse og efterspørgsel) i forbindelse med de kommunale redegørelser. Proceduren herfor er fastlagt ved lov og derfor detaljeret beskrevet fra lovgivers side³.

Driftsherren af tilbud omfattet af rammeaftalerne (det vil reelt sige Region Nordjylland på specialundervisningsområdet) indmelder forslag til permanente ændringer, hvis driftsherren ser et behov for at foretage permanente ændringer af et tilbud i form af en varig udvidelse/nedjustering af et pladsantal, ændring af målgruppe eller indhold/kvalitet på et tilbud.

² Det vil f.eks. sige, at i forbindelse med budgetlægning af 2012 skal ændringer med betydning for tilbud omfattet af rammeaftalerne i overslagsåret 2013 videreformidles til de øvrige kommuner og Region.

³ BEK §§ 2 og 3 og VEJ nr. 17 af 03/03/2006 kapitel 2.

Permanente ændringer skal aftales som en justering af rammeaftalen og skal som udgangspunkt følge proceduren som beskrevet i årshjulet; jævnfør kapitel 2.2. side 7 og 2.3.1 side 10.

I helt særlige og specielle tilfælde kan der opstå et akut behov for at ændre i aftalen henover aftaleperioden; jævnfør kapitel 2.3.2 side 11.

2.3.1 Permanent ændring af tilbud; jævnfør årshjulet

Som udgangspunkt skal en permanent ændring af tilbud omfattet af rammeaftalerne indgå i det aftalte årshjul, som er nærmere gennemgået i kapitel 2.2. side 7.

En driftsherre kan således have ønske om at ændre permanent i et tilbud, hvor årsagen til ændringen er en del af en mere langsigtet strategi og kan f.eks. hænge sammen med driftsherrers strategier i øvrigt, f.eks. som en del af fysiske ændringer i tilbuddet, ændringer i efterspørgslen på sigt, serviceniveau m.v.

Permanente ændringer skal meldes ind til Den administrative Styregruppe for specialundervisningsområdet i kvartalet efter budgetvedtagelsen for det kommende budgetår⁴, så efterspørgselsiden, det vil sige kommunerne som myndighed, eventuelt kan nå at indarbejde overvejelserne m.v. i det kommende års redegørelser.

I maj-juni måned kobles driftsherrernes forslag til permanente ændringer med myndighedernes kommunale redegørelser, således at der videre i processen arbejdes med et mere helhedsorienteret billede af udbud og efterspørgsel.

Det antages, at permanente ændringer til tilbud omfattet af rammeaftalerne fra driftsherresiden således indarbejdes som en del af rammeaftalerne og årshjulet herfor via den ovenfor beskrevne proces, idet ændringer af permanent karakter alt andet end lige ofte vil være et produkt af en driftsherrers strategiske og politiske overvejelser.

En driftsherre kan ikke træffe afgørelse om en permanent ændring af tilbud omfattet af rammeaftalerne, men må lade ændringen indgå som en del af det kommende års rammeaftale, således at der sikres et samlet overblik over ændringerne i forhold til den regionale forsyningspligt (udbuddet) og myndighedernes efterspørgsel.

---

⁴ Det vil f.eks. sige, at grundlaget for udkast til rammeaftale 2012 dannes ved at driftsherrerne melder ind til Den administrative Styregruppe for specialundervisningsområdet efter de respektive budgetvedtagelser for 2011 (oktober 2011) i 4. kv. 2011, således at kommunerne kan inddrage oplysningerne i redegørelserne for 2012, der udarbejdes i foråret 2012.

2.3.2 Akut, permanent ændring af tilbud (udenfor aftalte årshjul)

I helt specielle, uforudsete og ekstraordinære tilfælde kan en driftsherre af et tilbud omfattet af rammeaftalerne få et akut behov for en permanent ændring, der netop på grund af akut-situationen ikke kan afvente proceduren i det normale årshjul. I dette tilfælde henvises der til styringsaftalen.

2.3.3 Åben og tidlig dialog ved eventuelle ændringer i rammeaftalen

Ændringer, justeringer o.l. indenfor årshjulet.

Som udgangspunkt er der fastsat en proces i forbindelse med kommunernes og Region Nordjyllands udveksling af oplysninger m.v. Denne proces følger af årshjulet, som i kraft af de kommunale redegørelser, driftsherreindmeldinger samt kommunernes tilbagemeldinger for budgetvedtagelser - med betydning for tilbud omfattet af rammeaftalen - er med til at kortlægge og synliggøre kommunernes og Region Nordjyllands planer og intentioner på politisk og strategisk niveau for det kommende år samt de tre efterfølgende budgetår.

Årshjulet skal tage højde for kommunernes politiske og strategiske overvejelser i form af de kommunale redegørelser og driftsherreindmeldinger. Overvejelserne afklarer de overordnede forventninger til udviklingen af kvalitet samt omfanget af de tilbud, som er omfattet af rammeaftalen. Herudover redegøres der for de ændringer, udviklingstiltag og det behov kommunerne og regionen har, som samtidig kan have en betydning for andre kommuner og regioner.

Udover det fastlagte årshjul skal kommunerne og Region Nordjylland løbende orientere hinanden om de langsigtede politiske strategiske overvejelser igennem året.

Ændringer, justeringer o.l. udenfor årshjulet.

Såfremt en kommune eller Region Nordjylland foretager en større ændring udenfor årshjulet i form af oprettelse af et nyt tilbud, skal de øvrige kommuner⁵ og Region Nordjylland orienteres så tidligt som muligt - og senest når beslutningen er truffet. En tidlig og åben dialog er i den forbindelse central, hvorfor der samtidig lægges vægt på bilaterale drøftelser mellem de berørte parter så tidlig som muligt i processen.

En åben og tidlig dialog skal også gøre sig gældende i tilfælde, hvor der er tale om fundamentale ændringer, eksempelvis nedlæggelse af et tilbud. Tidlig dialog med de berørte parter er også her af central betydning for, at den videre proces forløber hensigtsmæssigt.

---

⁵ med øvrige kommuner, tænkes specielt på de omkringliggende kommuner og de kommuner der særlig bliver berørt af den evt. ændring.

2.4 Særligt vedrørende VISO

VISO er en statslig videns- og specialrådgivningsorganisation. VISO skal sikre en sammenhængende og helhedsorienteret vidensindsamling og -udvikling samt sikre specialrådgivning og vejledning af borgere og kommuner i de mest komplicerede og specielle enkeltsager.

Region Nordjylland driver institutioner, der udover deres almindelige daglige drift og tilbud også er VISO-leverandører; det vil sige, at der ved en visitation via VISO kan ydes blandt andet specialrådgivning via de pågældende institutioner.

Følgende institutioner i Region Nordjylland er VISO-leverandører indenfor specialundervisningsområdet:

- Taleinstituttet
- Center for Døvblindhed og Høretab

Der kan læses mere om Specialektorens VISO-leverandører på Region Nordjyllands-hjemmeside: www.rn.dk/Specialsektoren/VISO

3. Tilbudsviften i Nordjylland

I det følgende gives der indledningsvist en overordnet beskrivelse af specialundervisningsrådets målgrupper og organisering. De beskrevne tilbud er de specialundervisningstilbud, der drives af Region Nordjylland og som er omfattet af regionens forsyningsforpligtelse.

Den konkrete beskrivelse af de enkelte tilbud og deres målgrupper samt pladsantallet og rådgivnings- og undervisningsydelseerne fremgår af bilag 1 og 2.

3.1 Tilbuddenes målgrupper og organisering

Center for Døvblindhed og Høretab

Center for Døvblindhed og Høretab er et lands- og landsdelsdækkende helhedstilbud til børn, unge og voksne med høretab eller døvblindhed.

Tilbuddets indhold og organisering vedrørende børn, unge og voksne med høretab samt eventuelt yderligere funktionsnedsættelser:

Center for Døvblindhed og Høretab er organiseret med en række afdelinger og tilbud målrettet mennesker med høretab:

- Dagtilbud og vejledning til småbørn
- Skoletilbud, elevhjem og skolefritidsordning til skolebørn
- Skolerådgivning med vejledning og rådgivning i forhold til elever med høretab i lokale skoler
- Undervisning af voksne med høretab og voksne med behov for at lære tegnsprog
- Kurser for professionelle, forældre og pårørende

Center for Døvblindhed og Høretab driver herudover det landsdækkende center: Døveskolernes materialecenter, der udvikler, producerer og udgiver undervisnings-, informations og vejledningsmaterialer til og om mennesker med høretab, døvblinde mennesker samt professionelle på områderne.

Tilbuddets indhold og organisering vedrørende børn, unge og voksne med døvblindhed:

Center for Døvblindhed og Høretab er organiseret med en række afdelinger og tilbud målrettet døvblinde mennesker:

- Dag- og døgntilbud til småbørn
- Skoletilbud, skolefritidsordning og døgntilbud til skolebørn
- Døgn-, undervisnings og aktivitetstilbud til unge
- Døgn-, undervisnings og aktivitetstilbud til voksne
- Konsulentbistand vedrørende målgruppen

Center for Døvblindhed og Høretab driver herudover det landsdækkende Døveskoler-nes materialecenter, der udvikler, producerer og udgiver undervisnings-, informations- og vejledningsmaterialer til og om mennesker med høretab, døvblinde mennesker samt professionelle på områderne.

Institut for Syn og Hørelse

Instituttets overordnede målgrupper er:

- Unge og voksne hørehæmmede og tinnitusramte, hvortil der tilbydes rådgivning, vejledning og undervisning samt afprøvning af hjælpemidler.
- Børn, unge og voksne med alvorligt nedsat syn eller blinde, hvortil der tilbydes rådgivning, vejledning og undervisning samt afprøvning af hjælpemidler.
- Personer med væsentlig nedsat tale-, syns-, læse- eller skrivefunktion og deraf følgende kommunikationshandicap, rådgivning, vejledning og undervisning samt afprøvning af hjælpemidler.

Institut for Syn og Hørelse tilbyder rådgivning, vejledning og undervisning til personer med høre- eller synsnedsættelse eller andre kommunikationsvanskeligheder som følge af en varig funktionsnedsættelse.

Vejledningen og rådgivningen er desuden rettet mod pårørende og personale og andre med kontakt til målgrupperne.

Instituttet består af en afdeling for syn og kommunikationsteknologi og en høreafdeling.

Mens syns- teknologiområdet henvender sig til alle aldersgrupper, gælder høretilbud- det kun målgruppen efter afsluttet folkeskoleforløb.

Hovedformålet for instituttets virke er at udrede de begrænsninger som funktionsnedsættelserne sætter i forhold til dagligt liv i hjemmet, i skolen, på arbejdspladsen og i fritiden, og at medvirke til løsninger, der i videst muligt omfang kan afhjælpe den enkelte.

Det samlede institut er en tværfaglig sammensat enhed, hvor kompetencer og viden anvendes på tværs af afdelinger og i forhold til løsninger i de enkelte sager.

Taleinstituttet:

Taleinstituttets tilbyder en bred vifte af ydelser til børn, unge og voksne med kommunikationsvanskeligheder, udviklingsmæssige vanskeligheder eller følger efter både medfødt og erhvervet hjerneskade. Taleinstituttets ydelser varetages opdelt på fire afdelinger:

- Tale- sprogafdeling, voksne
- Tale- sprogafdeling, børn
- Skriftsproglig afdeling
- Hjerneskadeafdeling

Udgangspunktet for Taleinstituttets tilbud er en helhedsorienteret tilgang, hvor ydelserne er individuelt tilrettelagte og målrettet den enkeltes specifikke behov, og udføres i et tværfagligt samarbejde mellem talepædagoger, neuropsykologer, speciallærere, socialrådgivere, ergoterapeuter, fysioterapeuter, socialrådgivere og socialpædagoger.

Taleinstituttets overordnede målgrupper er:

- Voksne med tale-sprogproblemer, som f.eks. stemme-, stamme- og artikulationsproblemer. Der tilbydes udredning og specialiseret undervisning samt rådgivning og vejledning til borgere, deres pårørende, arbejdsgivere, arbejdspladser og professionelle netværk.
- Børn og unge med stemme-, stamme- og tale-sprog vanskeligheder samt udviklingsmæssige forstyrrelser, hvortil der tilbydes udredning og undervisning af børnene samt rådgivning, vejledning og supervision til forældre, relevante fagpersoner samt PPR.
- Unge og voksne med læse-, stave-, matematik- og skrivevanskeligheder. Taleinstituttet tilbyder udredning og afdækning af vanskelighederne, afprøvning af kompenserende hjælpemidler samt individuel-, gruppe- og fjernundervisning.
- Børn, unge og voksne med kognitive, følelsesmæssige, sociale og fysiske følger efter hjerneskade. Der tilbydes neuropsykologisk udredning og rehabilitering, herunder genoptræning, rådgivning, vejledning, specialiseret undervisning, arbejdsafklaring og behandling. Der tilbydes desuden rådgivning og vejledning af pårørende, netværk og fagprofessionelle, samt mulighed for langtidsopfølgning på børn op til voksenalderen.

Taleinstituttet varetager derudover rådgivning vedrørende hjælpemidler til personer med talevanskeligheder / kognitive vanskeligheder. Instituttet instruerer i brugen af hjælpemidlerne samt indsamler og formidler ny viden inden for området til brugere og professionelle.

Særligt tilrettelagte ungdomsuddannelsesforløb

Ud over ovenstående driver Regionen særligt tilrettelagte ungdomsuddannelsesforløb efter individuel aftale med kommunerne.

4. Fælles mål og visioner for rammeaftale 2012

Kommunerne og Region Nordjylland har i fællesskab formuleret en række mål og visioner, der danner udgangspunkt for udviklingen af specialundervisningsområdet i regionen.

I kapitlet præsenteres hvilke mål og visioner kommunerne og Region Nordjylland er enige om skal være gældende dels for borgerne, dels for bruger- og pårørendesamarbejdet, dels for den faglige indsats og udvikling samt for samarbejdet mellem rammeaftalens parter. Mål og visioner er nævnt i vilkårlig rækkefølge og er således ikke udtryk for en prioritering.

Afslutningsvis er der en beskrivelse af hvilken proces, der er fulgt i 2011 i forbindelse med udarbejdelsen af rammeaftalen for 2012.

4.1 Fælles mål og visioner for borgerne

Kommunerne og Region Nordjylland vil i fællesskab arbejde for:

- At borgerne får de tilbud, de har behov for inden for rammeaftalens område.
- At sikre tilbuddenes tilgængelighed for borgerne samt at minimere omfanget af ventetider til tilbuddene.
- At der som minimum skal tilbydes et midlertidigt tilbud ved akutte behov.
- At sikre borgere med særlige behov et specialiseret undervisningstilbud.
- At sikre gennemsigtighed og åbenhed for borgerne om det enkelte tilbud.
- At sikre at borgerne får tilbud af høj faglig kvalitet.
- At sikre borgerne en sammenhængende og koordineret indsats på tværs af kommune- og regionsgrænser.

4.2 Fælles mål og visioner for bruger- og pårørendeinddragelse samt samarbejdet med brugerorganisationerne

Omdrejningspunktet for indsatsen på specialundervisningsområdet er afhængig af et godt samarbejde med brugerne og de pårørende om tilbuddene og om brugernes ændrede behov og ønsker. Derfor vil kommunerne og Region Nordjylland fortsat arbejde for et åbent og tillidsfuldt samarbejde med brugere og pårørende på to niveauer:

Relevante brugerrepræsentanter inviteres til dialog med repræsentanter for såvel kommunerne som Region Nordjylland i forbindelse med den indledende proces omkring forberedelse af den årlige rammeaftale.

Det blev i 2008 etableret et regionalt netværk, Handicap Netværk Nord, der består af repræsentanter fra de kommunale handicapråd og Det Regionale Kontaktforum om handicap. Kommunerne og Region Nordjylland har et tæt samarbejde med netværk både i forbindelse med planlægningen af den årlige temadag for brugerorganisationer, politikere og embedsmænd, men også i andre relevante sager der vedrører rammeaftalesamarbejdet.

Kommunerne og Region Nordjylland ønsker således fortsat at invitere brugerorganisationer og -repræsentanter til dialog om tilbuddene, der er omfattet af rammeaftalen. Dette skal blandt andet ske ved fortsat at inddrage Handicap Netværk Nord og Det Regionale Kontaktforum om handicap i relevante sammenhænge.

Ønsket om dialog med brugerorganisationerne er et supplement til opfyldelse af de lovpligtige krav til retningslinjer for bruger- og pårørendeinddragelse, herunder arbejdet i de lokale kommunale handicapråd. Målet er at drøfte mere overordnede udviklingstendenser og ønsker for regionen mellem brugerrepræsentanter, kommuner og Region Nordjylland.

4.3 Fælles mål og visioner for den faglige indsats og udvikling

Der er brug for, at der udvikles en fælles kommunal og regional strategi i relation til planlægning og udvikling af rammeaftalekonceptet. Der sættes fokus på de opgaver, der binder indsatsen overfor borgerne sammen, således at borgerne oplever, der er en koordinering af undervisningsindsatsen og en sammenhæng i de tilbud, de modtager uanset om det er en kommune eller Region Nordjylland, der har forsyningsansvaret.

Kommunerne og Region Nordjylland vil i et tæt samarbejde derfor fortsat arbejde for:

- At kvaliteten i tilbuddene sikres gennem løbende vedligeholdelse og faglig udvikling af tilbuddene.
- At samarbejde omkring metodeudvikling med henblik på at frembringe evidens baseret viden om kvaliteten af indsats, resultater og indsatsen på specialundervisningsområdet styrkes.
- At der arbejdes på at sikre tilgængelighed af viden og specialrådgivning på tværs af kommuner og Region Nordjylland, herunder at der sikres et godt samarbejde med VISO.

4.4 Fælles mål og visioner for samarbejdet mellem kommunerne og Region Nordjylland

Mulighederne for at omsætte de ovenstående fælles mål og visioner til handlinger, der har en reel betydning for borgerne, forudsætter et bevidst valg af det gode samarbejde.

Målet er at skabe et konstruktivt samarbejde mellem kommunerne og Region Nordjylland om koordinering og udvikling af tilbud samt ydelser, som indgår i rammeaftalen, i overensstemmelse med den fastlagte rollefordeling mellem kommunerne og Region Nordjylland. Der er enighed om et tæt og tillidsfuldt samarbejde, præget af gensidige informationer og dialog.

Kommunerne i Den administrative Styregruppe repræsenteres som "efterspørgere" af tilbud/ydelser mens Region Nordjylland repræsenteres som aktør "med ansvaret for udarbejdelse af rammeaftalen" og som "udbyder" af tilbud/ydelser.

Den administrative Styregruppes hovedopgave er:

- at drøfte strategiske problemstillinger i relation til rammeaftalerne,
- at udarbejde forslag til årlig rammeaftale på specialundervisningsområdet
- at sikre dialog og enighed om den endelige rammeaftale.
- at koordinere aftaleforhold for kommunikationsinstitutterne

Den administrative Styregruppe indstiller et endeligt udkast til rammeaftale til godkendelse i Kontaktudvalget for Region Nordjylland med henblik på efterfølgende godkendelse i kommunalbestyrelserne og Regionsrådet.

5. Rammeaftalen – principper og forpligtelser

I kapitlet beskrives en række områder, hvor der i regi af rammeaftalen er aftalt særskilte procedurer eller principper, der skal være gældende for kommunerne og Region Nordjylland. Indledningsvis vil der være en præcision af principperne for den regionale forsyningspligt med henblik på at tilvejebringe tilbud til borgerne i regionen.

Derefter vil der blive redegjort for principper for håndtering af akutsager, hvilket afsluttes med en oversigt over, hvilken myndighed der har akutfunktionen på de forskellige målgrupper.

Endelig beskrives principperne for håndtering af ventelister og ledige pladser.

5.1 Principper for den regionale forsyningspligt

I dette afsnit beskrives principperne for udmøntningen af den regionale forsyningspligt med henblik på tilvejebringelse af tilbud til borgere i Nordjylland. Den regionale forsyningspligt løftes af Region Nordjylland som driftsherre af tilbud omfattet af rammeaftalen.

Borgernes ret til ydelser efter lovgivningen gældende for specialundervisningsområdet er ikke ændret med kommunalreformen. Derfor gælder et forsyningsansvar og en forsyningspligt. Der er i forhold til den enkelte borger et kommunalt forsyningsansvar, som sikrer at den enkelte borger får det eller de tilbud af sin handlekommune, som vedkommende har behov for. Dertil kommer en regional forsyningspligt.

Formålet med rammeaftalesystemet er at sikre, at de borgere, som har behov for et særligt/højt specialiseret tilbud, også har mulighed for i fremtiden at få dette behov opfyldt.

Region Nordjyllands forsyningspligt fastlægges årligt i den indgåede rammeaftale. Kommunerne kan som efterspørgere anmode Region Nordjylland om at oprette nye tilbud indenfor alle de tilbudstyper og målgrupper, der jævnfør BEK nr. 354 af 24/04/06 er omfattet af regionens forsyningspligt.

Opfyldelsen af den regionale forsyningsforpligtelse skal fungere så smidigt og fleksibelt som muligt at hensyn til de borgere, der har behov for et tilbud.

Såfremt handlekommunen visiterer en borger til et rammeaftaletilbud, hvor de pladser som indgår i rammeaftalen er fyldt op, har driftsherren følgende muligheder:

- Driftsherren kan tilbyde et andet sammenligneligt tilbud indenfor rammeaftalen
- Driftsherren kan tilbyde at sætte den pågældende borger på venteliste til det konkrete rammeaftaletilbud, som efterspørges
- Driftsherren kan tilbyde et andet tilbud, som ikke er omfattet af rammeaftalen, som en slags ventetidstilbud og samtidig tilbyde den pågældende borger, at stå på venteliste til det først efterspurgte rammeaftaletilbud

Driftsherren har, såfremt der opstår en større venteliste til et givent rammeaftaletilbud pligt til at medtage dette i kommende års rammeaftale, således at udviklingen og koordineringen af rammeaftaletilbud sikres til gavn for borgerne. Det samme gælder såfremt der er en vigende tilgang til et rammeaftaletilbud, således at der rettidigt kan igangsættes afvikling af pladser i det pågældende tilbud.

Såfremt en kommune efterspørger et tilbud til en borger med meget specielle behov, har driftsherren derfor mulighed for i samarbejde med den kommune, der efterspørger tilbuddet, at aftale etablering af et konkret specialtilbud. Det kan være i form af et enkeltmandsprojekt/særforanstaltning eller ved aftale om særydelse/tillægsydelse i relation til et eksisterende tilbud under rammeaftalen. Begge dele kan etableres indenfor rammeaftalen, og kræver således ikke en justering af rammeaftalen.

Udover at drive tilbud i regi af rammeaftalen, kan Region Nordjylland efter aftale med kommunerne varetage kommunale driftsopgaver, såfremt disse har naturlig tilknytning til Region Nordjyllands opgaver, og Region Nordjylland derfor har særlige kompetencer i forhold til opgavevaretagelsen. Sådanne aftaler kan indgås bilateralt mellem den enkelte kommune og Region Nordjylland, eller aftales generelt med alle kommuner i regi af rammeaftalen.

5.2 Principper for organisering og håndtering af akutte sager

I det følgende beskrives principper for organiseringen af et akutberedskab i regionen. Udgangspunktet for principperne er lovgivningens krav (bekendtgørelsens §8, stk. 6) om, at rammeaftalen skal indeholde en beskrivelse af, hvordan man håndterer akut opståede behov for pladser og tilbud.

5.2.1 Definition af akutbehov

Som udgangspunkt antages det, at kommunerne er i stand til selv at løse de fleste akutte behov i forhold til egne borgere. Behovet for retningslinjer i forbindelse med håndtering af akutsager opstår derfor, når beredskabet i kommunerne ikke er tilstrækkeligt. Hvor ofte en sådan situation opstår, vil variere fra kommune til kommune – og afhænge af omfanget af kommunens eget beredskab.

Retningslinjerne skal således ikke anvendes i forhold til alle akutte behov, men alene i de situationer, hvor behovet for en plads er tidsmæssig akut og hvor det ikke er muligt for en kommune at tilvejebringe et tilbud til en borger på kommunens egne tilbud eller på normerede pladser på tilbud i andre kommuner eller Region Nordjylland.

Det er som udgangspunkt den visiterende myndighed, der kan afgøre om en sag er akut. Det forudsættes, at den visiterende myndighed har vurderet sagens karakter i forhold til de principper, der er opstillet for definition af akutsager.

Det er aftalt, at den driftsherre med akut – funktion, der som den første modtager en henvendelse fra en kommune om et akut behov, skal sikre, at der stilles et tilbud til rådighed.

Det er som udgangspunkt "køberen" (dvs. kommunen/myndighed), der betaler den fulde udgift, såfremt der ikke er fysisk plads til at imødekomme behovet for en akut-plads.

Akutberedskabet fortsætter uændret i 2012.

5.2.2 Definition af akutte sager

Der er tale om en akut sag, hvor der er behov for en akut plads, når der er opstået en pludselig og alvorlig begivenhed, der kan true en pågældendes sundhed og udvikling, eller hvor den akutte situation kan indebære en risiko for andre personer, og der ikke er mulighed for at finde andre løsninger.

Det er visiterende myndighed, som vurderer om, der er behov for en akut placering.

Personsager, som tidligere er søgt løst gennem den almindelige forsyningsforpligtelse f.eks. gennem visitation til venteliste til et rammeaftaletilbud kan således udvikle sig til et akut behov, hvorefter de tilbud med akutforpligtelse må træde til.

5.2.3 Akutberedskab

I det følgende beskrives hvilke principper, der danner baggrund for akutberedskabet i regionen. Udgangspunktet er, at beredskabet skal fungere fleksibelt og ubureaukratisk, og at man ikke kan anvende den ordinære visitationsprocedure. Akutberedskabet er opbygget med udgangspunktet i de målgrupper, der er omfattet af rammeaftalen. Hensigten er, at der skal være et beredskab for samtlige målgrupper.

Den enkelte akutte foranstaltning kan blive tilbudt til en ændret takst, hvis der i den konkrete situation skal udvikles et specialtilbud i forbindelse med akuttilbuddet.

Den driftsherre, der varetager akutfunktionen til en given målgruppe, kan oprette nye midlertidige pladser i forbindelse med løsningen af en konkret akutsag, også selvom pladsen ikke på forhånd er beskrevet i rammeaftalen.

Der er i nedenstående skema fastsat regler omkring, hvilken institution/kommune/region, der er ansvarlig for akutfunktion fordelt på målgruppe.

Den visiterende handlekommune er ansvarlig for at sikre sig, at finansieringen af akuttilbuddet er på plads.

5.2.4 Akutfunktioner fordelt på målgrupper

Lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud til børn og unge under 18 år.

Målgruppe	Tilbud
Børn og unge med høretab og eventuelle funktionsnedsættelser	Center for Døvblindhed og Høretab
Døvblinde børn og unge	Center for Døvblindhed og Høretab

Lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud til voksne

Målgruppe	Tilbud
Voksne med høretab	Center for Døvblindhed og Høretab
Døvblinde voksne	Center for Døvblindhed og Høretab

Undervisningstilbud til personer med tale-, høre- og synsvanskeligheder

Målgruppe	Tilbud
Børn, unge og voksne med talevanskeligheder	Taleinstituttet
Voksne med hørevanskeligheder	Institut for Syn og Hørelse
Børn, unge og voksne med synsvanskeligheder	Institut for Syn og Hørelse

5.3 Principper for håndtering af ventelister og ledige pladser

Det er fastsat som et krav i lovgivningen (bekendtgørelsens §8, stk. 6) at rammeaftalen skal indeholde et beredskab til at undgå venteliste. Formålet med beredskabet skal ses i sammenhæng med overordnede formål med udarbejdelse af rammeaftalen, et dialogværktøj til at sikre balance i kapaciteten, og dermed overensstemmelse mellem udbuddet af pladser og efterspørgslen.

Indtil nu har behovet for pladser i de nordjyske kommuner alene fremgået af de årlige kommunale redegørelser. Det er nu vurderingen, at den kommunale redegørelse ikke dækker behovet for et "skarpt" instrument, som kan forudse og danne grundlag for at forebygge ventelister, og der er således brug for andre redskaber, som supplerer den kommunale redegørelse. Det er dog ikke opfattelsen, at der pt. er behov for at udvikle et nyt centralt, IT-baseret ventelisteredskab eller at udsende yderligere skemaer, som løbende skal udfyldes med opdaterede oversigter på nye visitationer og ledige pladser. I stedet ønskes en årlig status på ledige pladser eller behovet for flere pladser.

Region Nordjylland udarbejder som driftsherre en oversigt på egne rammeaftaletilbud.

Oversigten angiver:

- hvilket tilbud eller hvilken ydelse, der er tale om
- antallet af pladser
- antallet af ledige pladser
- antallet af borgere på venteliste
- samt den gennemsnitlige ventetid for de som står på venteliste

5.4 Tidsfrister og procedurer for visitation og indskrivning på Center for Døvblindhed og Høretab

Der gælder særlige tidsfrister og procedurer for visitation og indskrivning til undervisnings- og vejledningstilbud på Center for Døvblindhed og Høretab efter folkeskolelovens § 20 stk. 3 og lov om specialundervisning for Voksne § 1 stk.2.

Specialundervisning for børn

Visitationsgangen til skoletilbuddet fra august på Center for Døvblindhed og Høretab efter folkeskolelovens § 20, 3 er i hovedtræk som følger:

Senest

- 1. februar Kommunen indsender matchningsskema til Regionen
- 15. marts Kommunen returnerer underskrevet betalingsaftale til Regionen

Der skal desuden ske meddelelse om udskrivning eller fortsættelse i tilbuddet inden den 1. februar.

Specialundervisning for voksne

Visitationsgangen til undervisningstilbud for voksenundervisning på Center for Døvblindhed og Høretab og undervisning af unge og voksne på Center for Døvblindhed og Høretab efter lov om Specialundervisning for voksne § 1,2 er i hovedtræk som følger:

Center for Døvblindhed og Høretab (hørehandicapområdet): Optagelse august / januar

Senest

- 1. marts / 1. oktober Ansøgningsskema indgives til kommunen
- 1. april / 1. november Kommunen indsender matchningsskema til Regionen
- 15. maj / 15. december Kommunen returnerer underskrevet betalingsaftale til Regionen

Rammeaftale for specialundervisningsområdet 2012

Center for Døvblindhed og Høretab (døvblindeområdet): Optagelse august
Senest

1. februar	Kommunen indsender matchningsskema til Regionen
15. marts	Kommunen returnerer underskrevet betalingsaftale til Regionen

Betalingsaftalen for både børn og voksne har et opsigelsesvarsel på løbende måned + 3 måneder. Den købende kommune er forpligtet til at afregne for den købte plads, uanset om pladsen i løbet af perioden bliver tom – dog kan en anden elev efter aftale mellem kommune og Region placeres i den ledige plads.

Få nærmere information om tidsfrister og procedurer for visitation og indskrivning på Regionens hjemmeside på internetadressen <http://www.rn.dk/Specialsektoren/>

6. Generelle aftaler om økonomi

I forbindelse med rammeaftalen på socialområdet er der indgået en styringsaftale med fælles retningslinjer for finansiering og takstberegning. Styringsaftalen kan ses på Region Nordjyllands hjemmeside på www.rn.dk under "Sociale tilbud og specialundervisning". Der er enighed om, at denne styringsaftale ligeledes er gældende for specialundervisningsområdet.

Mens rammeaftalen indeholder de specificerede takster for kommunernes køb af pladser og individuelle ydelser i tilknytning hertil samt takster for specialrådgivningsydelser, fastsætter styringsaftalen principperne for omkostningsberegninger og betalingsmodeller på specialundervisningsområdet, som er omfattet af rammeaftalerne. Der er enighed om, at alle udbydere på aftaleområdet anvender det samme regelsæt for omkostningsberegninger og betalingsmodeller. Dette sikrer ensartede og sammenhængende vilkår for de tilbud, der varetager ydelser inden for begge rammeaftaleområder.

6.1 Særlige aftaler vedrørende kommunikationsområdet

I 2010 har Region Nordjylland i samarbejde med kommunerne foretaget en evaluering af aftalemodellen for kommunikationsinstitutterne; Taleinstituttet og Institut for Syn og Hørelse. Dette skete i regi af Dialoggruppen, der bestod af repræsentanter fra kommunerne og Regionen. På baggrund af evalueringen er der med virkning for 2012 indgået en ny aftale om en ny aftalemodel for kommunikationsinstitutterne (se bilag 3).

Aftalemodellen omfatter to betalingsmodeller; takst og trækingsret, hvor sidstnævnte alene anvendes på Institut for Syn og Hørelse. Ydelser med trækingsret sikrer, at der stilles et basisberedskab til rådighed for borgere og ansatte på tværs af kommunerne og ydelserne er en forudsætning for leverancen af de takstfinansierede ydelser. Ydelserne leveres som obligatoriske ydelser med mindre, at den enkelte kommune foretager et aktivt fravalg. Ydelserne kan alene fravælges såfremt kommunen ikke forventer at benytte de takstfinansierede ydelser på henholdsvis høre- eller synsområdet på Institut for Syn og Hørelse.

Ved trækingsretten opkræves de tilmeldte kommuner kvartalsvist en andel af de samlede udgifter til de pågældende ydelser, svarende til deres befolkningsandel. Ydelser med takst afregnes månedsvist.

Som det fremgår af aftalemodellen, er der fri henvendelsesret på følgende ydelser på Institut for Syn og Hørelse:

- 2.A Småbørn (0-6 år) - Syn og handikapteknologi
- 2.B Skolebørn (6-18 år) Syn og handikapteknologi
- 2.C Unge & voksne - Høre, syn og handikapteknologi
- 2.D Børn & voksne - medicinsk-optisk øjenlidelser

Den frie henvendelsesret gør det muligt for borgere at henvende sig til instituttet vedrørende indledende udredning og eventuel kortvarig aktivitet uden forudgående visitation inden for en årlig ramme på op til 5 timer. Taleinstituttets ydelser er ikke omfattet af fri henvendelsesret med mindre andet aftales mellem instituttet og de enkelte kommuner.

Der kan hvert år indgås bilaterale aftaler mellem de enkelte institutter og de enkelte kommuner. I de bilaterale aftaler kan kommunerne bl.a. foretage til- og fravalg af ydelser med trækingsret med virkning for de efterfølgende år. De bilaterale aftaler giver derudover mulighed for at indgå nærmere aftale omkring fravalg af takstfinansierede ydelser, samt indgåelse af aftaler omkring vilkårene for fri henvendelsesret samt øvrige vilkår i forhold til borgernes henvendelsesprocedure på institutterne.

Den konkrete sammensætning af ydelsespakker, betalingsmodeller og takster fremgår af bilag 2. Aftalemodellen er nærmere beskrevet i bilag 3.

Ud over evalueringen i 2010 har Dialoggruppen i 2009 foretaget en evaluering af kommunikationsinstitutterne, vedrørende:

1. Administrative sagsgange mellem institutter, kommuner og Region vedrørende borgerens ansøgning, visitationsmateriale og afregning.
2. Borgerens vej igennem systemet – herunder tilgængelighed, gennemsigtighed og information
3. Sammenhængen mellem kommunernes anvendelse af tilbuddene og aftalemodellens funktionalitet.

På baggrund af evaluering anbefalede Dialoggruppen en række tiltag i forhold til institutterne, der i 2009 blev godkendt af Den administrative Styregruppe. Anbefalingerne er blevet implementeret i 2010 og vedrører bl.a.:

- en tilpasning vedrørende håndtering af afbrudte forløb, hvor institutterne giver kommunerne besked, når der opstår udeblivelser eller afbrudte forløb
- forenkling af afregningsproceduren gennem kvartalsvis ácontobetaling på ydelse 2.C på Institut for Syn og Hørelse. Forenklingen sikrer et reduceret tidsforbrug i forhold til afregningen i kommunalt regi. Med ordningen betaler kommunerne ved slutningen af hvert kvartal et ácontobeløb baseret på sidste års forbrug. Tiltaget er udgiftsneutralt for kommunerne, idet der, når året er omme, afregnes efter kommunens faktiske forbrug. Ydelserne har tidligere medført mange afregninger på små beløb og forenklingen forventes at medføre at antallet fakturaer årligt reduceres fra ca. 15.500 fakturaer i alt pr. år til fem fakturaer for den enkelte kommune pr. år.

- Udsending af kvartalsoversigter til de enkelte kommuner med oversigt over den enkelte kommunes forbrug for indeværende år. Oversigterne omfatter:
  - Udgifter (kr.) på ydelsesniveau
  - Udgifter (kr.) på CPR-nummer niveau
  - Faktiske udgifter (kr.) for a conto-ydelser på CPR-niveau
- ændring af proceduren for bevilling af hjælpemidler på Institut for Syn og Hørelse, der hidtil har udsendt 2500 faglige vurderinger årligt i forbindelse med bevilling af hjælpemidler fra den fælleskommunale hjælpemiddelpulje. Dette er ændret således, at der månedsvist udsendes en liste over borgere, som har fået udlånt hjælpemidler midlertidigt. Listen, der indeholder borgernes stamoplysninger bilægges de midlertidige udlånserklæringer fra borgerne. Kommunerne kan på denne baggrund permanentgøre udlånene og udsende bevillingsbreve til borgerne. Omlægningen medfører, at der administrativt spares udsendelse og behandling af minimum 1800 individuelle faglige vurderinger årligt og medfører dermed en reduceret administrationsbyrde for kommunerne og instituttet.
- udarbejdelse af fælles skabelon for anmodning om bevilling af ydelser på institutterne samt ny skabelon for udredningerne på Institut for Syn og Hørelse

6.2 Visitations- og bevillingsprocedurer for ydelser på kommunikationsinstitutterne

Der er udarbejdet fælles procedurer for visitation og bevilling for institutterne, gældende fra 2008. Procedurene beskriver, hvordan sagsgangene skal være i samspillet mellem borger, kommune og kommunikationsinstitut.

I forbindelse med ydelser med trækingsret er kun borger og institut involveret.

For ydelser med takstfinansiering opereres der med to hovedtyper af sagsgange:

- sagsgang med fri henvendelsesret
- sagsgang hvor kommunen henviser

Sagsgang med fri henvendelsesret

Sagsgangen med fri henvendelsesret er den mest almindelige sagsgang for kommunikationsydelserne. Der kan være 6 trin i denne type sagsgang:

1. Borgerens henvendelse
2. Rådgivning, udredning og kortvarig aktivitet (under 5 timer)
3. Ansøgning om visitation og anmodning om bevilling fra kommunen
4. Meddelelse af afgørelse om visitation og bevilling til borger og institut
5. Iværksættelse af ydelse
6. Eventuel ny visitation og bevilling

Sagsgang når kommunen henviser

I nogle tilfælde kan et sagsforløb starte ved, at kommunen ønsker at visitere til et forløb, hvor udredningen allerede er foretaget. Det kan f.eks. være tilfældet på PPR-området, hvor der rettes henvendelse til det pågældende institut via et henvisningsskema, der kan findes på det enkelte instituts hjemmeside.

Efter en indledende kontakt med det pågældende institut starter sagsgangen i givet fald ved trin 4.

Generelt vedrørende begge sagsgange

Alle sagsgange foregår så vidt muligt elektronisk. Kontakt mellem kommune og institut foregår via en kommunal kontaktperson, kommunen har udpeget.

Særligt vedrørende børneområdet på Institut for Syn og Hørelse:

For småbørn og skoleelever kan der indgås en 1-årig visitationsaftale, idet der kan være mange enkelt-henvendelser i løbet af et år, der typisk kan løses umiddelbart ved en kort samtale eller ved en kortvarig indsats.

I forbindelse med de 1-årige visitationsaftaler modtager kommunerne kvartalsvise opgørelser over forbruget, som tilfældet ved de øvrige takstfinansierede ydelser på institutterne.

Flere oplysninger om sagsgangene kan findes på under menuen "Anvendelse af regionens tilbud" på www.rn.dk/Specialsektoren eller kan fås ved henvendelse til det enkelte institut.

7. Udviklingsbehov og –tendenser

Udvikling af nye tilbud og løbende opdatering og ændring af de eksisterende tilbud er fortsat reguleret via rammeaftalen. Socialministeriets vejledning om rammeaftaler pointerer, at for at kommunalbestyrelser og Regionsrådet kan opfylde deres forsyningsforpligtelser, skal der løbende opsamles erfaringer og viden om udviklingstendenser på området, herunder en vurdering af det foregående års rammeaftale.

I det følgende rettes der fokus på det fremtidige samarbejde og de udviklingstendenser, som kommunerne har beskrevet i deres kommunale indmeldinger for 2012.

Ligesom i det foregående år, er der som led i rammeaftalen, indhentet tilbagemeldinger fra kommunerne vedrørende eventuelle forventninger om væsentlige ændringer i kommunernes forventning til fremtidig efterspørgsel efter ydelser på specialundervisningsområdet. Region Nordjylland har i 2011 modtaget indmeldinger fra 5 kommuner vedrørende forventet forbrug i 2012 på specialundervisningsområdet.

For Institut for Syn og Hørelse er der ikke afgivet indmeldinger med forventninger om ændringer i efterspørgslen.

For Center for Døvblindhed og Høretab har 3 kommuner indmeldt forventninger om uændret efterspørgsel. En af disse kommuner har samtidigt indmeldt forventninger om faldende efterspørgsel på høreområdet, børn. Tilbage meldingen stemmer overens med den hidtidige udvikling på socialområdet, hvor der har været en faldende efterspørgsel i forhold til specialiserede dagtilbud til småbørn med høretab. På socialområdet har tidlig screening i kombination med den teknologiske udvikling på området - specielt med hensyn til Cochlear Implant - betydet en mærkbar nedgang i antallet af døve og hørehæmmede børn der henvises til de specialiserede dagtilbud på Center for Døvblindhed og Høretab. I takt med den faldende efterspørgsel har der været en markant stigning i efterspørgsel på specialrådgivning ved Småbørnsvejledningen på specialundervisningsområdet. Antallet af sager er steget fra 24 i 2006 til 41 sager i 2010, hvor der forventes knap 45 sager i 2011. På den baggrund er det besluttet, at rådgivnings- og vejledningsfunktionen i Småbørnsvejledningen styrkes og opnormeres med en konsulentstilling.

For Taleinstituttet viser indmeldingerne, at der fremover forventes et meget kraftigt fald i efterspørgslen. Det fremgår, at kommunerne forventer at løse flere opgaver lokalt og på tværs af kommunerne via samarbejde med voksen-specialskolerne. Der er ingen af kommunerne, der har udtrykt ønsker om øget forbrug eller ønsker om at få løst nye typer af opgaver.

Kommunerne har indgivet meldinger om anvendelse af Taleinstituttet i 2012, der samlet set giver anledning til et forventet fald i indtægterne på 2,5 – 5 mio. kr.. Der er enighed mellem kommunerne og Regionen om en håndtering, der gør det muligt at undgå et underskud:

- Taleinstituttet påbegynder en tilpasning med henblik på at imødegå det indmeldte fald i efterspørgslen i 2012.
- Effektueringen af kommunernes indmelding om ændret anvendelse af Taleinstituttet i 2012 udskydes til den 1. oktober 2012.
- Såfremt kommuner i 2012 hjemtager opgaver udover det aftalte, er de ansvarlige for det deraf afledte driftsunderskud og det skal aftales, hvordan underskuddet dækkes.
- Aftalemodellen for kommunikationsinstitutterne implementeres med virkning fra den 1. januar 2012.
- I efteråret 2011 påbegyndes der en dialog mellem kommunerne og regionen omkring kommunernes forventninger til Taleinstituttets ydelsesindhold på længere sigt. Afklaringen skal sikre, at der indgås en fælles aftale omkring det fremtidige Taleinstitut, således at Taleinstituttet er i stand til at levere de aftalte ydelser på en fagligt og økonomisk bæredygtig måde. I forlængelse heraf vil den nødvendige tilpasning blive gennemført. Dialogen og aftalen for instituttet forventes afsluttet i foråret 2012 med henblik på indarbejdelse i rammeaftalen for 2013.

7.1 Fokusområder 2011

Kontaktudvalget har blandt andet på baggrund af de kommunale tilbagemeldinger og anbefalinger fra den administrative styregruppe besluttet at anbefale nedenstående fokusområde for 2011 indenfor specialundervisningsområdet:

- Dialoggruppen skal til rammeaftale 2012 foretage en evaluering af ydelserne på kommunikationsinstitutterne, aftalemodellen samt visionerne for institutternes opgavevaretagelse.

7.2 Fokusområder 2012

På baggrund af Dialoggruppens evaluering i 2011, er der blevet vedtaget en ny aftalemodel for kommunikationsinstitutterne; Institut for Syn og Hørelse og Taleinstituttet (se bilag 3). Aftalemodellen træder i kraft i 2012 og medfører væsentlige ændringer af betalingsmodellernes sammensætning. Fra 2012 finansieres Institutternes ydelser i væsentligt større omfang gennem time- eller enhedstakst, mens der foretages en væsentlig reduktion i antallet af ydelser, der er omfattet af objektiv finansiering, hvor finansieringen sker på baggrund af kommunernes befolkningsandel i regionen.

Den nye aftalemodel kan ikke sikre en faglig bæredygtighed på de højt specialiserede ydelser, såfremt kommunerne foretager væsentlige reduktioner i efterspørgslen. Den administrative Styregruppe anbefaler derfor, at der i 2012, med afsæt i den nye aftalemodel, fokuseres på kommunikationsinstitutternes forudsætning for at bevare en økonomisk og faglig bæredygtighed for de ydelser, der forventes leveret af institutterne.

8. Koordinering af de lands- og landsdelsdækkende tilbud

Da de mest specialiserede lands- og landsdelsdækkende tilbud anvendes tværregionalt, skal regionerne sikre indbyrdes koordinering af disse. Tilbuddene udgøres af specialundervisningstilbud, sociale tilbud og sikrede afdelinger til unge.

Formålet er at sikre, at der til stadighed er det nødvendige antal pladser på landsplan, samt at regionerne gensidigt kan aflaste hinanden.

Såfremt en kommunalbestyrelse har overtaget et af de omhandlede tilbud, overtages også koordineringsforpligtelsen.

I de kommunale redegørelser har kommunerne konkret taget stilling til, hvorvidt de forventer et væsentligt ændret forbrug på de lands- og landsdelsdækkende tilbud.

Danske regioner har i samarbejde med de fem regioner udarbejdet en beskrivelse af de lands- og landsdelsdækkende tilbud. Beskrivelsen kan findes på Danske Regioners hjemmeside (www.regioner.dk)

8.1 Specialundervisningsområdet

Målgrupperne til tilbuddene er fysisk eller psykisk handicappede, herunder synshandicappede, hørehandicappede og personer med både syns- og hørehandicap.

Indholdet i tilbuddene kan eksempelvis være dagtilbud, specialrådgivning og specialundervisning – eventuelt tilrettelagt som et kostskoleophold.

Den mellemregionale koordinering indebærer, at regionsrådene samordner kapaciteten og sammensætningen af tilbuddene samt størrelsen af taksterne.

Region Nordjylland driver 2 landsdækkende tilbud:

- Center for Døvblindhed og Høretab, er et landsdækkende tilbud og omfatter:
  - undervisnings-, bo- og dagtilbud til børn, unge og voksne med døvblindhed
  - en specialskole, fritidstilbud, voksenundervisning samt børnehave og vejledningscenter for børn og voksne med høretab. Materialecentret er landsdækkende.

På de lands- og landsdelsdækkende tilbud defineres behovet for pladser ikke alene af behovet for pladser i de nordjyske kommuner. Således forudsættes, at regionerne indbyrdes koordinerer på dette område.

9. Bilag 1 Oversigt over ydelser på Center for Døvblindhed og Høretab

Oplysninger om tilbud/ydelser på Center for Døvblindhed og Høretab omfattet af rammeaftalen for specialundervisningsområdet 2012.

I de følgende skemaer beskrives de enkelte tilbud/ydelser på Center for Døvblindhed og Høretab, som er omfattet af rammeaftalen for specialundervisningsområdet 2012. Beskrivelsen er udarbejdet på ydelsesniveau. Opgørelsen er opdelt på målgrupper, og det vil således være muligt at se det samlede antal pladser, der er til rådighed for målgruppen på Center for Døvblindhed og Høretab i 2012.

Lands- og landsdelsdækkende ydelser på Center for Døvblindhed og Høretab

Målgruppe	Ydelse	Lovgrundlag	Pladsantal	Bel.pct.	Takst	Enhed	Budget 2012
Undervisningstilbud til børn og unge under 18 år	Materialecentret (obj. finansieret)	FSL § 20/LSV § 1	1	100	7.879.825	Styk	7.879.825
	Skoleafd. - Børn med høretab (obj. finansieret)	FSL § 20, stk. 3	1	100	1.533.513	Styk	1.533.513
	Skoleafd. - Børn med høretab	FSL § 20, stk. 3	4	98	1.166	Dag	1.668.751
	Skoleafd. - Børn med høretab m. ydr. funk.nedsæt.	FSL § 20, stk. 3	12	98	1.563	Dag	6.709.100
	Skoleafd. for døvblinde børn (obj. finansieret)	FSL § 20, stk. 3	1	100	1.699.561	Styk	1.699.561
	Skoleafd. for døvblinde børn	FSL § 20, stk. 3	11	98	1.956	Dag	7.695.584
Undervisningstilbud til voksne	Skoleafd. - Voksne med høretab	LSV § 1, stk. 2	2520	98	375	Time	926.989
	Skoleafd. for døvblinde unge	LSV § 1, stk. 2	6	98	1.436	Dag	3.080.878
	Skoleafd. for døvblinde voksne	LSV § 1, stk. 2	36	98	180	Dag	2.319.773

I forhold til ovenstående objektivt finansierede ydelser henvises der i øvrigt til nedenstående bekendtgørelse for informationer finansiering, takstberegning og fordelingskriterier:

- Bekendtgørelse om udgifterne ved de regionale undervisningstilbud for børn og voksne (BEK nr. 447 af 19/05/2006)

10. Bilag 2 Oversigt over ydelser på kommunikationsinstitutterne

I de følgende skemaer er det beskrevet, hvilke ydelsespakker kommunikationsinstitutterne tilbyder på specialundervisningsområdet til borgere med tale-, høre-, syns- og kommunikationsvanskeligheder. På baggrund af sammenlægningen af Høreinstituttet og Institut for Syn og Teknologi til Institut for Syn og Hørelse samt på baggrund af evalueringen af kommunikationsinstitutterne i 2010 er der blevet udarbejdet nye og mere overskuelige oversigter over ydelserne på Institut for Syn og Hørelse og Taleinstituttet.

På kommunikationsområdet er der udviklet en særlig finansieringsmodel vedrørende ydelser fra Taleinstituttet og Institut for Syn og Hørelse. Finansieringsmodellen kombinerer 2 betalingsmodeller:

- På Institut for Syn og Hørelse anvendes trækingsret i forbindelse med ydelser med anonym rådgivning / vejledning, hjælpemiddeludstillinger o. lign. som ikke kan registreres på CPR-nummer.
- På begge institutter anvendes takstfinansiering ved en række veldefinerede ydelsespakker.

For ydelser med trækingsret gælder det, at kun kommuner, der har tilmeldt sig, kan bestille ydelserne. Ved trækingsret opkræves de tilmeldte kommuner en andel af de samlede udgifter til de pågældende ydelser, svarende til deres befolkningsandel i regionen.

Der er fri henvendelsesret for borgere til ydelser på Institut for Syn og Hørelse til ydelse 2.A, 2.B, 2.C og 2.D. I forbindelse med ydelser med takstfinansiering omfatter den frie henvendelsesret indledende udredning, rådgivning og eventuel kortvarig aktivitet inden for en årlig ramme på op til 5 timer pr. borger uden forudgående visitation.

Mange ydelser leveres efter flere lovgivninger og er omfattet af begge rammeaftaler. Den samme ydelse kan indeholde udredning, rådgivning, specialpædagogisk bistand, hjælpemidler, undervisning m.m. Sådanne ydelser kan ikke leveres efter 1 lovområde alene, men leveres som en samlet ydelse.

Den konkrete sammensætning af ydelsespakker og betalingsmodeller fremgår af den følgende oversigt.

For yderligere oplysninger om finansieringsmodellen henvises til aftalemodellen i bilag 3. Detaljerede ydelsesbeskrivelser kan findes på de enkelte institutters hjemmeside.

Ydelseskatalog for Institut for Syn og Hørelse

Ydelsesnavn	Målgruppe	Beskrivelse	Lovgrundlag	Anslået fordeling på lovgrundlag		Normering (timer)	Takst (kr.)	Enhed	Finansieringsform
				SEL	FSL/LSV				
1.A Generel rådgivning og information.	Personer med nedsat syn, hørelse eller andre kommunikations-vanskeligheder, samt pårørende og professionelle	Generel vejledning og rådgivning.	SEL §§ 5, 10, 11 og 12 FSL § 20 LSV § 1	70%	30%	1	2.582.247	Styk	Trækingsret
2.A Småbørn (0-6 år) - Syn og handikapteknologi.	Småbørn (0-6 år). Syn og handikapteknologi.	Rådgivning, vejledning og undervisning. Afprøvning af hjælpemidler.	SEL §§ 5, 10, 11, 112 og 113 FSL § 20	80%	20%	1.257	867	Time	Takst
2.B Skolebørn (6-18 år) Syn og handikapteknologi.	Skolebørn (6-18 år). Syn og handikapteknologi.	Rådgivning, vejledning og undervisning. Afprøvning af hjælpemidler.	SEL §§ 5, 10, 11, 112 og 113 FSL § 20	80%	20%	2.019	867	Time	Takst
2.C Unge & voksne - Høre, syn og handikapteknologi.	Unge og voksne. Høre, syn og handikapteknologi.	Rådgivning, vejledning og undervisning. Afprøvning af hjælpemidler.	SEL §§ 5, 10, 12, 112 og 113 LSV § 1	60%	40%	17.239	867	Time	Takst (a conto)
2.D Børn & voksne - medicinsk-optisk øjenlidelser.	Børn og voksne med medicinsk-optisk definerede øjenlidelser.	Rådgivning og vejledning. Afprøvning af hjælpemidler.	SEL §§ 5, 10, 12, 112	100%		1.008	867	Time	Takst
2.E Voksne med høre-, syns- eller handikapproblemer.	Voksne med høre-, syns- eller handikapproblemer.	Kommunikationsundervisning.	LSV § 1		100%	1.464	867	Time	Takst

Ydelsesnavn	Målgruppe	Beskrivelse	Lovgrundlag	Anslået fordeling på lovgrundlag		Normering	Takst (kr.)	Enhed	Finansieringsform
				SEL	FSL/LSV				
3.A Hjælpedelpulje - Optiske og IT-hjælpedmidler	Fælleskommunal hjælpedelpulje. Syns- og teknologiområde, optiske hjælpedmidler, IT-hjælpedmidler.	Forsyning og servicering af hjælpedmidler.	SEL §§ 112 og 113	100%		1	14.242.741	Styk	Trækingsret
3.B Hjælpedelpulje - Øvrige synshjælpedmidler	Fælleskommunal hjælpedelpulje. Syns- og teknologiområde, øvrige synshjælpedmidler.	Forsyning og servicering af hjælpedmidler.	SEL §§ 112 og 113	100%		1	1.543.165	Styk	Trækingsret
3.C Hjælpedelpulje - Undervisningsmaterialer og tekniske hjælpedmidler	Fælleskommunal hjælpedelpulje. Syns- og handikappede børn, særlige undervisningsmaterialer og tekniske hjælpedmidler.	Forsyning og servicering af hjælpedmidler.	FSL § 20		100%	1	551.686	Styk	Trækingsret

Ydelseskatalog for Taleinstituttet

Område/målgruppe	Ydelseskategori	Indhold/beskrivelse	Normering (timer)	Timetakst (kr.)
<p>Hjerneskadeområdet Tilbud til børn, unge og voksne, med kognitive, kommunikationsmæssige, følelsesmæssige, sociale og fysiske følger efter en erhvervet hjerneskade.</p> <p><u>Målgruppe:</u> Børn, unge og voksne med følger efter en erhvervet hjerneskade. Skaden skal være lægeligt diagnosticeret, opstået pga. traume og sygdom, færdigbehandlet og ikke-progredierende.</p> <p>Der har været tale om normalt intellektuelt funktionsniveau forud for skadens opståen.</p> <p><u>Lovgivning:</u> Ydelserne kan leveres efter: - Lov om social service - Folkeskoleloven - Lov om specialundervisning for voksne - Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats - Lov om aktiv socialpolitik</p>	1.A Sags gennemgang/visitationsbistand	<p>Helhedsorienteret vurdering af indsatsmuligheder i forhold til den enkelte borgers vanskeligheder. Der indhentes journaloplysninger og gennemføres samtale med den ramte samt evt. pårørende. Sags gennemgangen inddrager alle relevante forhold omkring borgerens situation og indeholder rådgivning og vejledning i forhold til den enkeltes behov. Der udfærdiges en skriftlig rapport til kommunen, der indeholder konkrete forslag til videre foranstaltning, herunder behov for yderligere specialiserede undersøgelser.</p>	12.581	896
	1.B Udredning og undersøgelse	<p>Alle undersøgelser bygger på en helhedsorienteret, neuropsykologiskbaseret tilgang. De iværksættes på baggrund af kommunal bevilling og målrettes den enkeltes individuelle behov. Undersøgelser kan rekvireres såvel enkeltvis som i kombination, hvor de udføres i tæt koordinerede forløb i tværfagligt sammensatte teams.</p>		
	1.C Undervisning og rehabilitering	<p>Et forløb tilrettelægges på baggrund af den enkelte borgers specifikke behov, og indeholder en eller flere af nedenstående elementer:</p> <ul style="list-style-type: none"> - talepædagogisk undervisning - kognitiv træning - praktisk træning - samtaleterapi - fysio-/ergoterapeutisk behandling - konditions- og styrketræning - specialrådgivning - træning af sociale færdigheder - socialfaglig rådgivning - inddragelse af pårørende og/eller arbejdsplads m.fl. <p>Forløb kan tilrettelægges som individuelt eller gruppebaseret forløb såvel som en kombination heraf, afhængigt af hvad der vurderes at give den største effekt, og kan gives med varierende intensitet.</p>		
	1.D Rådgivning, vejledning og supervision	<p>Tilkøbsydelser i forhold til personer med erhvervet hjerneskade, f.eks.: Ydelser målrettet interessentgrupper, f.eks. pårørende eller professionelle, herunder: supervision til kommunale professionelle, skræddersyede kursus/uddannelsesforløb, Tematisk rådgivning og sparring, Fagspecifik supplering af kommunens egne tilbud, udvidet visitationsbistand. m.v.</p>		

Område/målgruppe	Ydelseskategori	Indhold/beskrivelse	Normering (timer)	Timetakst (kr.)
Tale-/sprogområdet, Voksne Tilbud til voksne med specifikkesprogvanskeligheder. <u>Målgruppe:</u> 1: Voksner med stemmevanskeligheder 2: Voksne med stammen/løbsk tale 3: Strubeløse 4: Mundhuleopererede 5: Dysartri 6: Parkinson <u>Lovgivning:</u> - Lov om specialundervisning for voksne	2.A Sags gennemgang/visitationsbistand	Helhedsorienteret specifik vurdering af indsatsmuligheder i forhold til den enkelte borgers vanskeligheder. Der indhentes journaloplysninger og gennemføres samtale med klienten samt evt. pårørende. Sags gennemgangen inddrager alle relevante forhold omkring borgerens situation, og indeholder rådgivning og vejledning i forhold til den enkeltes behov. Der udfærdiges en skriftlig rapport til kommunen, der indeholder konkrete forslag til videre foranstaltning,	7.429	896
	2.B Udredning og undersøgelse	Specifik logopædisk udredning af målgruppen. Udredning med henblik på logopædisk diagnose, og forslag til foranstaltning. Udredningen munder ud i et skriftligt oplæg med forslag til videre foranstaltning		
	2.C Undervisning	Specialiseret undervisning med udgangspunkt i borgerens specifikke behov og ressourcer og tilrettelægges, så forløbet bliver så optimalt som muligt. Undervisningen er ofte individuel, men kan også foregå i mindre grupper efter behov. Fysioterapeut og psykolog kan inddrages i begrænset omfang, hvor det vurderes at have en positiv effekt på det videre undervisningsforløb.		
	2.D Rådgivning, vejledning og supervision	Tilkøbsydelse i forhold til personer med stemme/stamme vanskeligheder, f.eks.: Ydelse målrettet interessentgrupper, f.eks. pårørende eller professionelle, herunder: supervision til kommunale professionelle, skræddersyede kursus/uddannelsesforløb, tematisk rådgivning og sparring, fagspecifik supplerende af kommunens egne tilbud, udvidet visitationsbistand		

Område/målgruppe	Ydelseskategori	Indhold/beskrivelse	Normering (timer)	Timetakst (kr.)
<p>Tale-/sprogområdet, Børn Tilbud til småbørn og skolebørn, der har tale-sprog vanskeligheder eller andre udviklingsmæssige vanskeligheder,</p> <p><u>Målgruppe:</u> <i>Børn med:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Dysfasi (vanskeligheder i tale-sprogudvikling) - Dysfoni (udtalevanskeligheder) - Generelle og multiple funktionsnedsættelser - Oralmotoriske problemstillinger - Læbe- ganespalte - Stammen - Stemmevanskeligheder - udviklingsmæssige vanskeligheder (f.eks. ADHD, autismespektrum forstyrrelser og medfødte hjerneskader) <p><u>Lovgivning:</u> Ydelserne kan leveres efter:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lov om social service - Folkeskoleloven 	3.A Sags gennemgang/visitationsbistand	<p>Helhedsorienteret vurdering af indsatsmuligheder i forhold til det enkelte barns vanskeligheder på baggrund af PPR's udredninger. Rådgivning og vejledning i forhold til den enkeltes specifikke behov.</p> <p>Der udfærdiges en skriftlig rapport til PPR.</p>	11.543	896
	3.B Udredning og undersøgelse	<p>Udredning ved børneafdelingens neuropsykolog, talepædagog, pædagog, ergo- og fysioterapeut.</p> <p>Alle undersøgelser bygger på en helhedsorienteret, neuropsykologiskbaseret tilgang. En undersøgelse iværksættes på baggrund af henvendelse fra PPR og målrettes det enkelte barns behov.</p> <p>Undersøgelser kan rekvireres enkeltvis såvel som i kombination og kan foregå i barnets nærmiljø og/eller på Taleinstituttet.</p> <p>Derudover tilbydes det gruppebaserede observationsforløb, en samtidig tværfaglig udredning af barnets vanskeligheder.</p> <p>Gennem observationer, test og screeninger afdækkes og beskrives barnets sprogfunktioner, sansemotoriske udvikling, intellektuelle funktionsniveau og sociale udvikling. Der laves en tværfaglig rapport, som sendes til forældre, PPR og egen læge, og afholdes afslutningskonference for hvert barn.</p> <p>Undervisningen kan foregå i barnets nærmiljø og/eller på Taleinstituttet.</p>		
	3.C Undervisning	<p>Intensiv undervisning, enkeltvis eller i gruppeforløb, baseret på Taleinstituttets enkeltudredninger, observationsgruppeforløb eller PPR udredning.</p> <p>Undervisningen er rettet mod det enkelte barns sproglige vanskeligheder samt generel stimulering og orientering. Afprøvning af alternative kommunikationshjælpemidler. Videoanalyse.</p> <p>Der udfærdiges statusrapport ved endt undervisning, samt gives vejledning til forældre, fagpersonale og PPR.</p>		
	3.D Rådgivning, vejledning og supervision	<p>Tilkøbsydelser i forhold til børn med tale/sprogproblemer, f.eks.:</p> <p>ydelser målrettet interessentgrupper, f.eks. pårørende eller professionelle, herunder: supervision til kommunale professionelle, skræddersyede kursus/uddannelsesforløb, Tematisk rådgivning og sparring, fagspecifik supplerende af kommunens egne tilbud, udvidet visitationsbistand</p>		

Område/målgruppe	Ydelseskategori	Indhold/beskrivelse	Normering (timer)	Timetakst (kr.)
Skriftsprogligt område Taleinstituttet har tilbud til skolebørn, unge og voksne med skriftsproglige vanskeligheder. <u>Målgruppe:</u> 1: Skolebørn med læse-, stave- og skrivevanskeligheder (dysleksi) 2: Unge og voksne med læse-, stave- og skrivevanskeligheder 3: Unge og voksne med matematikvanskeligheder 4: Unge og voksne med afklaring og indkøb af IKT hjælpemidler <u>Lovgivning:</u> Ydelserne kan leveres efter: - Folkeskoleloven - Lov om specialundervisning for voksne - Lov om aktiv beskæftigelse	4.A Sags gennemgang / visitationsbistand	Helhedsorienteret vurdering af indsatsmuligheder i forhold til den enkelte borgers vanskeligheder. Der indhentes journaloplysninger og gennemføres samtale med den ramte samt evt. pårørende. sags gennemgangen inddrager alle relevante forhold omkring borgerens situation, og indeholder rådgivning og vejledning i forhold til den enkeltes behov. Der udfærdiges en skriftlig rapport til kommunen, der indeholder konkrete forslag til videre foranstaltning.	0	896
	4.B Undersøgelse	Borgerens aktuelle læse-, stave-, matematik og skrivefærdigheder afdækkes med henblik på støtte, vejledning og rådgivning i forhold til undervisning, uddannelse og beskæftigelse. Der udarbejdes en rapport med testresultater, en vurdering af de skriftsproglige potentialer, forslag til handleplan og vurdering af fremtidige muligheder. Hvis det er relevant, kan Taleinstituttet også tilbyde en neuropsykologisk undersøgelse.		
	4.C Undervisning	Læsepædagogisk undervisning med udgangspunkt i den enkeltes specifikke problemer. Mål: via en individuel tilrettelagt læsepædagogisk undervisning, at hæve det funktionelle læseniveau til et niveau der gør det muligt at fungere i hverdagslivet. Udvidet introduktion til IKT rygsækken		
	4.D Rådgivning, vejledning og supervision	Tilkøbsydelser ifht. personer med skriftsproglige vanskeligheder, f.eks.: Ydelser målrettet interessentgrupper, f.eks. pårørende eller professionelle, herunder: supervision til kommunale professionelle, skræddersyede kursus/uddannelsesforløb, Tematisk rådgivning og sparring, Fagspecifik supplering af kommunens egne tilbud, udvidet visitationsbistand. m.v.		

Som det fremgår af aftalemodellen for Taleinstituttet og Institut for Syn og Hørelse (se bilag 3) varetages institutternes ydelser i henhold til lovgivningen på social- og specialundervisningsområdet, men kan ligeledes varetages i henhold til lovgivningen på beskæftigelsesområdet. Dette gælder som en generel mulighed på tværs af kommunikationsinstitutterne. Rammerne for kommunernes anvendelse af institutternes ydelser på beskæftigelsesområdet konkretiseres gennem bilaterale aftaler mellem de enkelte kommuner og de enkelte institutter.

11. Bilag 3 Aftalemodel for kommunikationsinstitutterne

Dette bilag til rammeaftalerne for social- og specialundervisningsområdet beskriver baggrund og principper for strukturering af ydelsespakker og betalingsmodeller samt model for henvisning på kommunikationsinstitutterne i Region Nordjylland.

Ønsket med aftalemodellen er med virkning fra 2012, at styrke det eksisterende samarbejde mellem Regionen og kommunerne og skabe fleksible vilkår for valg og levering af kommunikationsinstitutternes ydelser. Derudover skal den nye aftalemodel sikre en overskuelig ydelses- og takststruktur, hvor ydelserne i højere grad finansieres på baggrund af ren takstfinansiering.

Aftalemodellen skal sikre, at den øgede forskellighed i efterspørgslen blandt kommunerne imødekommes og understøtte en retfærdig og gennemsigtig finansiering af ydelserne, hvor den enkelte kommune alene betaler, for de ydelser den bruger. Samtidig skal modellen sikre en hensigtsmæssig balance mellem ønsket om mere direkte kommunal indflydelse på de enkelte ydelsesforløb og hensynet til at minimere medgået tid til administration.

Historisk baggrund

Kommunikationsinstitutterne i Nordjyllands Amt var indtil kommunalreformens ikrafttræden amtsligt finansieret og var organiseret på en sådan måde, at der var fri henvendelsesret på alle kommunikationsinstitutternes ydelser. Den hidtidige amtslige praksis blev videreført i 2007 efter aftale med kommunerne. Siden 2008 har kommunikationsinstitutterne været omfattet af tre betalingsmodeller, herunder:

- 1) en kombinationsmodel med takst og abonnement
- 2) trækingsret
- 3) enheds- eller timetakst

Derudover omfattede aftalemodellen fri henvendelsesret på generelle rådgivningsydelser samt indledende udredning og eventuel kortvarig aktivitet på op til 6 timer. I rammeaftalerne for 2011 fremgår der en nærmere beskrivelse af de tre betalingsmodellers indhold samt vilkårene for den fri henvendelsesret (se bilag 5 i rammeaftalen for socialområdet 2011 og bilag 3 i rammeaftalen for specialundervisningsområdet 2011).

I december 2008 besluttede Den administrative Styregruppe, at der skulle foretages en evaluering af kommunikationsområdet med henblik på rammeaftalerne for 2011. Hovedformålet med processen var, at:

- skabe dialog med henblik på at få tilpasset og optimeret samarbejdet inden for rammerne af den daværende aftale, og
- skabe et kvalificeret grundlag for anbefalinger til, på hvilke områder den aftalte model eventuelt skal ændres i forbindelse med rammeaftalerne for 2012

Til dette formål blev der nedsat en Dialoggruppe bestående af repræsentanter fra kommunerne i regionen, kommunikationsinstitutterne og Specialsektorens administration. Den administrative Styregruppe tilsluttede sig i november 2009 Dialoggruppens anbefalinger til justeringer inden for rammerne af den daværende aftalemodel, der blev fastholdt uændret med virkning for 2011.

I juni 2010 besluttede Den administrative Styregruppe, at Dialoggruppen i efteråret 2010 skulle foretage en evaluering af aftalemodellen for kommunikationsinstitutterne med henblik på rammeaftalerne for 2012. Nærværende aftalemodel er blevet udarbejdet på baggrund af Dialoggruppens evaluering og anbefalinger.

Opsummering af aftalemodellen for kommunikationsinstitutterne

Aftalemodellen medfører bl.a. følgende ændringer i forhold til den tidligere aftalemodel:

- kombinationsmodellen med takst og abonnement bortfalder
- antallet af ydelser der er omfattet af den fri henvendelsesret reduceres på Institut for Syn og Hørelse og ophører på Taleinstituttet med mindre andet aftales bilateralt mellem de enkelte kommuner og Taleinstituttet
- omfanget af timer i den fri henvendelsesret reduceres fra 6 til 5 timer på Institut for Syn og Hørelse
- omfanget af trækningsretten reduceres på Institut for Syn og Hørelse mens trækningsretten bortfalder som betalingsmodel på Taleinstituttet

Med henblik på at skabe mere fleksible vilkår for valg og levering af ydelser på kommunikationsinstitutterne, bortfalder abonnementsordningen i aftalemodellen fra og med 2012. Med abonnementsordningens bortfald vil de ydelser, der i 2011 er omfattet af abonnementsordningen, overgå til finansiering gennem enheds- eller timetakst i 2012.

De nuværende ydelser under abonnementsordningen vurderes fortsat at kunne bevarer og udbydes med enheds- eller timetakstfinansiering i 2012.

På Taleinstituttet ophører trækningsretten som finansieringsform, idet alle ydelser der hidtil er blevet finansieret gennem trækningsretten indregnes i timetaksten. Ydelserne overgår dermed til finansiering gennem de ydelser, der er omfattet af enheds- eller timetakst. Ydelserne, der hidtil har været omfattet af trækningsretten, omfatter bl.a. daglig borgerbetjening via telefon, mail og personligt fremmøde. Derudover varetages der faglig rådgivning og servicering af kommunernes personale og eksterne fagfolk, hvor indsatsen ikke kan henføres til en klientsag eller egentlig ydelse.

I det følgende beskrives aftalemodellens konstruktion samt kommunikationsinstitutternes betalingsmodeller med takstfinansiering og trækningsret samt vilkårene for den fri henvendelsesret.

Aftalemodellens konstruktion

Den nye aftalemodel består af aftalevilkår på 3 niveauer, herunder:

- niveau 1: der omfatter vilkår på tværs af kommunikationsinstitutterne,
- niveau 2: der omfatter specifikke vilkår for det enkelte institut
- niveau 3: der omfatter områder hvor vilkårene fastsættes gennem bilaterale samarbejdsaftaler mellem de enkelte institutter og de enkelte kommuner

Aftalemodellens niveau 1 omfatter aftalevilkår vedrørende enheds- og timetakst mens niveau 2 omfatter aftalevilkår vedrørende trækningsretten og den fri henvendelsesret. Aftalemodellens niveau 1 og 2 er obligatoriske for alle kommuner med mindre andet aftales på niveau 3, som ikke er i modstrid med betingelserne på niveau 1 og 2.

Aftalemodellens niveau 3 omfatter ligeledes vilkår vedrørende trækningsretten og den fri henvendelsesret. Aftalevilkårene på niveau 3 afklares gennem bilaterale samarbejdsaftaler mellem de enkelte institutter og de enkelte kommuner. Derudover kan samarbejdsaftalerne bl.a. omfatte specifikke aftalevilkår omkring placeringen af lokaler og lokal repræsentation og træffetider i de enkelte kommuner samt andre forhold, der sikrer et hensigtsmæssigt samspil mellem kommunerne og institutternes administration.

For at tydeliggøre hvilket niveau aftalevilkårene vedrører, henvises der løbende i aftalemodellen til aftalemodellens 3 niveauer.

Sammenhængen mellem aftalemodellens 3 niveauer kan illustreres som vist nedenfor:

Niveau 1	Aftalevilkår der gælder på tværs af kommunikationsinstitutterne							
Niveau 2	Aftalevilkår for Institut for Syn og Hørelse (ISH)				Aftalevilkår for Taleinstituttet (TI)			
Niveau 3	Samarbejdsaftale mellem ISH og Kommune A	Samarbejdsaftale mellem ISH og Kommune B	Samarbejdsaftale mellem ISH og Kommune C	Samarbejdsaftale mellem ISH og Kommune D	Samarbejdsaftale mellem TI og Kommune A	Samarbejdsaftale mellem TI og Kommune B	Samarbejdsaftale mellem TI og Kommune C	Samarbejdsaftale mellem TI og Kommune D

Aftaleforløb

De 3 aftaleniveauer forskellige indhold medfører, at der er forskellige aftaleforløb i forhold til de enkelte aftaleniveauer. Nedenfor beskrives rammerne for aftaleforløbene med angivelse af tidspunkt og parter i forhold til aftaleforløbene for de 3 niveauer.

Aftalevilkårene i aftalemodellens niveau 1 og 2 kan fra og med 2012 drøftes i regi af Dialoggruppen. Dialoggruppen fortsætter fremadrettet som følgegruppe i forhold til samspillet mellem kommunerne og kommunikationsinstitutterne bl.a. med fokus på aftalevilkårene i aftalemodellens niveau 1 og 2. Med mindre Dialoggruppen vurderer, at der bør foretages ændringer i forhold til aftalevilkårene i aftalemodellens niveau 1 og 2, fortsætter disse uændret med virkning for rammeaftalerne for det kommende år.

Aftalevilkårene i aftalemodellens niveau 3 kan årligt indgås gennem bilaterale aftaler mellem de enkelte kommuner og de enkelte institutter. Aftalevilkårene i de bilaterale aftaler kan, hvis dette aftales, have virkning for en årrække indtil aftaleparterne ønsker ændringer af den bilaterale aftale.

Muligheden for at indgå bilaterale aftaler på niveau 3 med virkning for en årrække medfører en forenkling i forhold til de hidtidige rammer for indgåelse af aftaler. Indtil 2012 har kommunerne hvert år foretaget bindende til- og framelning i forhold til ydelser med trækingsret og abonnement. Gennem de bilaterale aftaler på niveau 3 kan kommunerne fra 2012 foretage til- og fravalg af ydelser med trækingsret med virkning for de efterfølgende år indtil aftaleparterne ønsker ændringer af den bilaterale aftale. De bilaterale aftaler giver derudover mulighed for at indgå nærmere aftaler omkring fravalg af takstfinansierede ydelser, samt indgåelse af aftaler omkring vilkårene for fri henvendelsesret samt øvrige vilkår i forhold til borgernes henvendelsesprocedure på institutterne.

Trækingsretten (ydelser vedrørende generel information)

På Taleinstituttet ophører trækingsretten som finansieringsform, idet alle ydelser, der hidtil er blevet finansieret gennem trækingsretten indregnes i timetaksten.

På Institut for Syn og Hørelse (niveau 2) reduceres antallet af ydelser, der er omfattet af trækingsretten. Dette medfører at de ydelser, der ikke fortsat omfattes af trækingsretten, enten overgår til finansiering gennem time- eller enhedstakst eller indregnes i timetaksten. Trækingsretten omfatter ydelser med anonym rådgivning / vejledning, hjælpemiddeludstillinger o. lign. som ikke kan registreres på CPR-nummer. Ydelserne finansieres efter objektive kriterier på baggrund af kommunernes befolkningstal.

Trækingsretten omfatter ydelsespakke 1.a. i oversigten over ydelser på Institut for Syn og Hørelse.

Ydelserne med trækingsret på Institut for Syn og Hørelse sikrer, at der stilles et basisberedskab til rådighed for borgere og ansatte på tværs af kommunerne og ydelserne er en forudsætning for leverancen af de takstfinansierede ydelser. Ydelserne leve-

res som obligatoriske ydelser med mindre, at den enkelte kommune foretager et aktivt fravalg. Ydelserne kan alene fravælges såfremt kommunen ikke forventer at benytte de takstfinansierede ydelser på henholdsvis høre- eller synsområdet på Institut for Syn og Hørelse (niveau 3).

Den kommunale hjælpemiddelpulje på synsområdet ved Institut for Syn og Hørelse

Den kommunale hjælpemiddelpulje på Institut for Syn og Hørelse (ydelse 3a, 3b og 3c) finansieres fortsat gennem objektive kriterier. Ydelse 3a finansieres på baggrund af de enkelte kommuners andel af syns- og teknologibrugere i instituttets database mens ydelse 3b og 3c finansieres efter objektive kriterier på baggrund af kommunernes befolkningstal. Ydelserne leveres som obligatoriske ydelser til kommunerne med mindre, at den enkelte kommune foretager et aktivt fravalg (niveau 2).

Kommunernes til- og fravalg af ydelserne i den kommunale hjælpemiddelpulje og ydelser med trækningsret foretages gennem bilaterale aftaler mellem de enkelte kommuner og institut for Syn og Hørelse (niveau 3). Til- eller fravalget af ydelserne kan ske med fortløbende effekt indtil andet aftales.

Enheds- og timetakst (cpr-relaterede ydelser)

I aftalemodellen overgår en række ydelser fra finansiering gennem abonnement/takst og trækningsret til finansiering gennem enheds- og timetakst.

Enheds- og timetaksten bevares som betalingsmodel således, at de ydelser der i dag finansieres gennem takstberegning fortsat finansieres gennem enheds- eller time-takstberegning. Som det fremgår ovenfor, overgår de ydelser, der hidtil har været omfattet af abonnementsordningen til finansiering gennem enheds- eller timetakst. Enheds- og timetakst, omfatter fakturerbar sagstid eller konsulenttid.

På Taleinstituttet indregnes de ydelser der før 2012 er blevet finansieret gennem trækningsretten i timetaksten (niveau 2).

Betalingsmodellen videreføres desuden med følgende principper vedrørende afregning af køretid (niveau 1). Ved institutternes varetagelse af kommunikationsydelserne medgår der tid til transport vedrørende personalets køretid fra institutternes hoved-adresser eller satellit adresser til de enkelte kommuner eller borgernes hjemadresse. Køretiden indregnes ikke i taksten men afregnes i stedet efter forbrugt køretid på almindelig timetakst. Faktureret køretid vil fremadrettet fremgå som særskilt timeopgørelse i forbindelse med sagens afslutning.

Institutternes ydelser varetages i henhold til lovgivningen på social- og specialundervisningsområdet, men kan ligeledes varetages i henhold til lovgivningen på beskæftigelsesområdet. Dette gælder som en generel mulighed på tværs af institutterne (niveau 1). Rammerne for kommunernes anvendelse af institutternes ydelser på beskæftigelsesområdet konkretiseres gennem bilaterale aftaler mellem de enkelte kommuner og de enkelte institutter (niveau 3).

Fri henvendelsesret

Institut for Syn og Hørelse

På Institut for Syn og Hørelse er der fri henvendelsesret således, at borgere kan tilbydes udredning og eventuel kortvarig aktivitet, der afvikles inden for en årlig ramme på maksimalt 5 timer pr. borger (niveau 2).

Den fri henvendelsesret giver borgerne mulighed for at henvende sig direkte til Institut for Syn og Hørelse uden indledningsvist at henvende sig til kommunen. Den fri henvendelsesret sikrer en nem og smidig adgang for borgerne, hvilket sikrer at forløb med kortvarig aktivitet udføres med et minimum af medgået tid til administration. Dette gælder særligt for Institut for Syn og Hørelse, hvor størsteparten af udredningsforløbene har en kort varighed.

Gennem den bilaterale aftale mellem de enkelte kommuner og instituttet kan der eventuelt aftales en tilpasning af den øvre grænse for den fri henvendelsesret, eller foretages et fravalg af den fri henvendelsesret (niveau 3).

På **Taleinstituttet** er der generelt ikke fri henvendelsesret, men der kan indgås bilaterale aftaler mellem Taleinstituttet og de enkelte kommuner omkring fri henvendelsesret i forhold til instituttets enkelte ydelser. Vilkårene for den fri henvendelsesret på Taleinstituttet reguleres dermed gennem bilaterale aftaler mellem Taleinstituttet og de enkelte kommuner (niveau 3).